

Souvislost planet s kovy a jejich léčebné účinky

Rudolf Steiner

(Z cyklu přednášek konaných v r. 1922-23 v Dornachu ve Švýcarsku
pro dělníky pracující při stavbě budovy Goetheana)

Rudolf Steiner: Má dnes pánové někdo otázku, kterou by chtěl mít zodpovězenou?

Dotaz: *Rád bych věděl, jak vypadal svět v prastarých dobách a zda uložili planety Venuše, Merkur atd., do Země různé substance kovů?*

Rudolf Steiner: Jestliže takové věci sdělujeme tak, jak je tomu ve starých knihách, že např. řekneme: Planeta *Venuše* má co činit s *mědí* na *Zemi*, je věc sdělena tak, že jí musíme pouze věřit, neboť lidé zpravidla nemají možnost získat o ní jinak nějakou představu. Maximálně se jim řekne: To věděli kdysi již staří lidé, a dnes o tom již nic pořádného nevíme.

V době, která je vlastně jen pár století za námi, se ještě léčilo velmi mnoho takovými prostředky. Vědělo se, že objeví-li se ta či ona porucha (nemoc) v člověku, tu musíme použít ten či onen kov, to anebo ono z rostliny. Dnes z toho všeho nezbylo již nic, než vědění, že při určitých jevech, které se objevují zejména u syfilitických onemocnění, musíme prodělat *rtuťovou* léčbu. Zde se tedy používá k léčení kovu (*rtuť*). Používá se jí, protože se ukázalo, že účinkuje. Žádný lékař vám však nevysvětlí proč účinkuje. V novější době se namísto *rtuti* používá mnoho jiného, avšak ne zcela úspěšně a lékařství se rychle vrací ke *rtuťovým* kúram.

Pozoruhodným způsobem, nikoliv snad z vedení dnešní vědy, ale z jakéhosi instinktu, je v léčitelství něco velkolepého. Před 3. až 4. desetiletími se vyskytovaly určité krajiny, v nichž lidové léčitelství používalo proti syfilitidě toto: Vezmou zvířata, jako mloky nebo dokonce ropuchy atp., vysuší je, rozdrtí na prášek a podají to nemocnému. To je na první pohled něco zcela nepochopitelného. Ropuchy v některých krajinách syfilitikům nepomáhají, v jiných krajinách však pomá-

hají výtečně. Podíváme-li se blíže, co jsou to za krajiny, v nichž ropuchy pomáhají léčit syfilis, tu zjistíme, že v těchto krajinách jsou *rtuťové* doly. A to je na tom to podivuhodné. V krajinách, kde se nachází *rtuť*, je tato přijímána takovými zvířaty a to pak pomáhá léčit. Zde nepomáhá ropucha, ale *rtuť*, kterou tato *rtuť* pozřela a zpracovala ve svém těle. To pomáhá.

Z věcí je zřejmé dvojí:

1/ U lidí se vyskytuje podivuhodný léčebný instinkt, nejsou-li příliš nakaženi obyčejnou vědou.

2/ Co jako živé bytosti do svého těla přijímáme, to do něj také přechází, to se rozšíří po celém těle.

A u člověka je tomu tak ještě ve větší míře než u ropuchy.

Teprve v posledních desetiletích došlo v lékařství k čemusi nedobrému, jak tomu dnes je. Když jsem byl ještě malým chlapcem, bylo to ještě poněkud lepší. Ve Vídni žil např. jeden vynikající anatom *Hyrthl*, ne příliš, ale přece ještě něco věděl ze staré medicíny. A ten ukazoval svým studentům kosti mrtvých lidí, kteří prodělali *rtuťovou* kúru. Rozlomil jejich kosti a ukazoval v nich maličké kuličky *rtuti*. Na tom můžeme vidět, jak se rozšiřuje to, co do sebe člověk přijímá. A stejně tak je tomu i u ostatních živých bytostí, které pak mohou lidé použít jako léku.

Pohlédneme-li na celý planetární systém, jak ho dnes známe ze školy, tu řekneme:

Zde uprostřed je *Slunce*. Nejbližší Slunci je *Merkur*, malá planeta, která Slunce oběhne za 90 dní. O něco dál obíhá *Venuše* a jí nejbližší planetou je *Země*. Pak přijde na řadu *Mars*. Za *Martem* obíhá celý houf maličkových planetek. Těch je na sta a na sta. Jsou to malé nepatrné planetky, na které nemusíme brát zřetel, neboť nemají takový význam jako velké planety.

Pak následuje *Jupiter* a za ním *Saturn*, *Uran* a *Neptun*. Okolo *Země* obíhá ještě *Měsíc*, který obíhá kolem *Země* právě tak, jako ty ostatní planety obíhají kolem *Slunce*.

Dnes již můžeme vypočítat, jak musíme nařídít dalekohled, abychom v určité době, podíváme-li se jím, viděli některou z planet. Můžeme také vypočítat, jak se která planeta rychle otáčí. To vše můžeme vypočítat. O takové věci se dnes staráme, avšak o působení těchto planet na člověka a na ostatní bytosti žijící na zemi, se již nestaráme.

Ještě před 2,5 až 3,5 tisíciletími se lidé snažili získat o planetách zcela jinou vědu. Když se např. objevili nemoci, při nichž řekneme lidé dostali špatné trávení v následku zhuštění krve (povíme si proč), a v těchto starých dobách se takové nemoci nevyskytovaly v téže míře jako dnes, tu staří lékaři, kteří byli současně filosofové, uvažovali o těchto nemocech zcela jinak než dnes.

Objevila-li se v Babylóně, Sýrii, Ninive atp. (ale i v Egyptě,) z takových důvodů krev v stolici, a tato onemocnění podobná tyfu byla tehdy mnohem častější než dnes, tu lékaři nečekali, až nemocný umře, neboť měli tenkrát zato, že léčit zemřelé je obtížnější a proto nezkoumali, jak se mrtvý choval, ale postupovali jinak.

Pozorovali, že nemocný tyfem, dysenterii či silným průjmem atp. se v některých dobách cítí lépe a v jiných hůř. Chorobný průjem s kolikami až záchvaty mdloby vedoucí k útlumu vědomí, měli za velmi zlou věc. Udržel-li si však nemocný vědomí, zůstal-li hlava v pořádku, tu se dalo s nemocným něco dělat. V docela určité době se nedalo s nemocnými počít vůbec nic, neboť bezpodmínečně dostávali závratě a špli k smrti. V jiných dobách však průjmy byly obzvláště

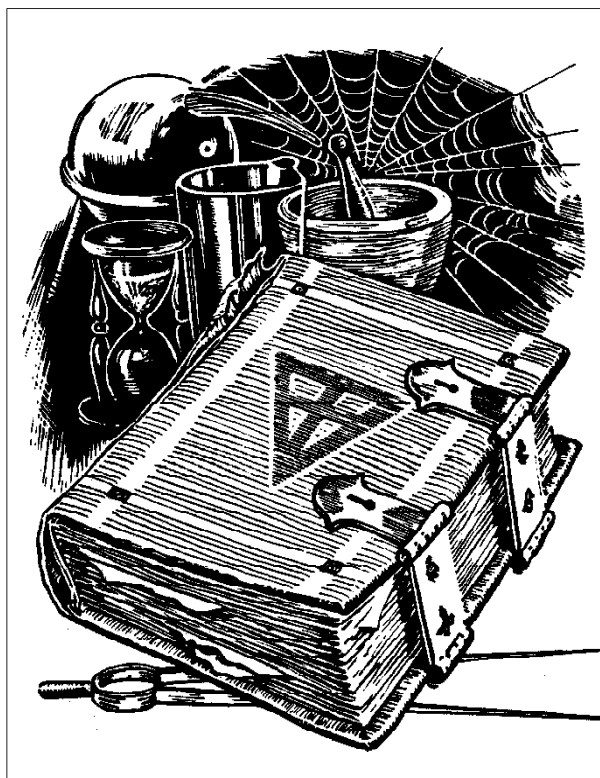
lehké či při těžkém průjmu zůstala hlava jasná. Lékaři tedy začali pozorovat hvězdy. Na *Slunce* jako takové nebrali žádný zřetel, neboť více méně ozařuje Zemi každý den. Sluneční světlo má pro člověka mimořádný význam a také jsme ho v našich úvahách vždy brali za základ, avšak období oněch onemocnění s ním nevykazovala žádnou zvláštní souvislost. Tu staří lékaři pozorovali, že v dobách, v nichž onemocnění probíhá lehčeji, stojí planeta *Venuše* tak, že je Zemí zakrytá. Stojí-li však planeta *Venuše* tak, že není Zemí zakrytá, že člověk dostává ke slunečnímu světlu i světlo *Venuše*, pak to s onemocněním tyfem dopadá špatně. Tu hlava dostává závrátě, je špatná a tyfus se nedá vyléčit. Nyní si řekli:

Venuše přece září a její paprsky procházejí Zemí. Tu musí být přece něco v Zemi, co paprsky *Venuše* proměňuje. Zkoušeli tedy na živých, nikoliv na mrtvých. Tak např. dali nemocnému, bez ohledu na to v jakém postavení se právě *Venuše* nachází, *olovo*. Nic se nedělo. Dali nemocnému *železo*, opět se nic nedělo. Avšak jakmile mu dali *měď*, tu to pozoruhodně působilo proti závrátím a nemocný byl na tom lépe. Aha, řekli si, *měď* je v nitru *Země*. tato *měď* uvnitř *Země* působí tak, že ovlivňuje tyfus opačným způsobem než *Venušiny* paprsky. Dopadají-li *Venušiny* paprsky přímo na člověka, podporují tyfus. Podáme-li nemocnému *měď*, pak tyfu bráníme. *Venuše* je tedy nějakým způsobem v souvislosti s *mědí*! Tedy ne ve spiritistických seansích, ale živým pozorováním, jaká se dnes bohužel již nekonají. Staří postupovali vědecky ze starého instinktu. Uvažovali: v *Zemi* je *měď*, která na *Zemi* souvisí právě se silami, vycházejícími z *Venuše*. To je zřejmé z jejího zvláštního působení na tu nemoc.

Prováděli i jiná pozorování. Vy víte, že můžeme dostat např. všelijaké nemoci do očí. Můžeme mít mlhu před očima, malou pupilu (panenku), můžeme dostat všelijaké nemoci do očí. Tu staří shledali, že stojí-li *Jupiter* tak, že je zakryt *Zemí*, je na tom člověk s oční chorobou lépe, než když *Jupiter* svítí přímo na *Zemi*. Pak opět zkouše-

li, co působí proti *Jupiterovi* z toho, co se nachází v *Zemi* a našli, že je to *cín*, zejména získáme-li ho z rostlin. Tak pomalu a poněnáhu uváděli působení na člověka v souvislost s planetami a kovy, které jsou v *Zemi* a shledali:

Venuše souvisí s *mědí*, *Jupiter* s *cínem*. *Saturn* s *olovem*. Shledali, že když dostane člověk nemoc kostí, jak se také vyskytuje u otravy *olovem*, že to má co dělat se září *Saturna* a našli pro *Saturn* působení *olova*. Pro *Mars*, který má obzvláště co dělat s nemocemi krve, bylo lehké nalézt *železo*. Pro *Měsíc*, který je tu v docela jiném poměru, protože obíhá kolem *Země*, našli *stříbro*. Od takových pozorování

se však upustilo, a to teprve před 3. až 4. stoletími.

Jak títo pozorovatelé uvažovali dál? Řekli si: To vše, co je tu od sebe odděleno jako planety, to bylo kdysi spojeno v jakési pramlhovině, to vše bylo rozpuštěno v jedné "pra-kaši". Teprve později se to odlučovalo. Tu v oné prakaši měly jednotlivé kovy zvláštní vztah k tomu, co se později odloučilo jako planety.

Staré vědění tedy nebylo nějakým božským zjevením, ani dogmaticky svévolným autoritativním tvrzením, ale spočívalo to ve starých pozorováních.

Tak bylo nalezeno, že kovy jsou přičteny planetám:

Merkur *rtuť*
Venuše *měď*
Jupiter *cín*
Saturn *olovo*
Mars *železo*
Měsíc *stříbro*

Řekli si: Když bylo vše ještě rozpuštěno v oné prakaši, tu byla např. *Venušina* látka tím, co způsobilo, že se *měď* uložila v *Zemi*. *Měsíc* byl tím, co způsobilo, že se v *Zemi* uložilo *stříbro*. V těchto pozorováních můžeme ještě pokračovat.

Je velmi pozoruhodné, jak se v určité době, právě v jistých kruzích, projevila snaha určitým způsobem tuto starou vědu zatajit. Ještě dnes nalzáme staré knihy, které neznámeli *anthroposofii*, vlastně vůbec neumíme číst, s nimiž si prosťe nevíme rady.

Tak např. jeden švédský badatel dostal knihu od *Basilie Valentina*, a napsal o ní:

"Co ten tu píše, to je největší nesmysl!"

Výrazy jako je např. "*rtuť*", "*železo*" atp., používá dnešní chemie tak, že nemají žádný vztah k člověku. Pak se ovšem i tak vynikajícímu chemikovi musí knihy *Valentinovy* jevit jako holý nesmysl.

Jenže tak tomu není. *Basilius Valentinus* psal ještě v době, v níž se ještě vědělo, že např. ženská perioda přichází přibližně po 28 dnech, stejně jako po 28 dnech přichází do úplňku *Měsíc*. Že vylučování krve u žen nelze připisovat měsíčnímu vlivu, tak chytrí byli staří také. Řekli si však:

To přichází podle téhož časového rytmu. Tzn., že kdysi to muselo být v nějaké souvislosti! Dnes se člověk od souvislostí oprostil.

To druhé, co o této věci staří věděli, bylo toto: U ženy, která těžko rodí, u níž trvají porodní bolesti příliš dlouho, tu budou tyto bolesti lehčí, podá-li se jí *stříbro*. Věděli též, že u žen, které trpí dlouhotrvajícími periodickými bolestmi, jsou tyto mírnější, je-li *měsíc* určitým způsobem zakryt, není-li na obloze viditelný. Tak viděli souvislost mezi působením *stříbra* a *Měsíce*.

U *Basilie Valentina* stojí často na místě pojmu "*stříbro*", pojem "*Měsíc*" a naopak. Tu však onen severský učenec neví, co si o tom má myslet, neboť

zná *stříbro* jen z chemických sloučenin. Pisatel díla *Basilia Valentina*, byl mnich benediktinského řádu. V tomto řádě se takové vědění pěstovalo ve vysoké míře. V současné době cestuje po německých městech nějaký páter *Mager*, který je též benediktinem. Ten koná v německých městech přednášky proti anthroposofii. Protivníci jsou vždy velice různí. Mluví-li proti anthroposofii jesuité, tu je to docela jiného, než když proti ní mluví benediktinové. Dnes již je tomu tak, že církev potlačuje vědu, která se povznáší nad zemí. Vědu, která všude v klášteřích kvetla, pomalu a poněkud začala církevní vrchnost potlačovat. K takové vědě je zapotřebí hodně času a ten mnichové vždy měli. Tak utvářeli starou vědu a tím byli ve starých dobách pro lidstvo velmi užiteční. Ponenáhlu však byli potlačováni. Toto potlačování duchovní vědy vzniklo namnoze uvedeným způsobem. Dnešní svěští učenci, kteří dnes zuří proti duchovní vědě ani netuší, že jsou vlastně následovníky kostelních mnichů. Tak např. učený spolek monistů zuřící proti anthroposofii, zuří neméně také proti církvi aniž tuší, že je jejím řádným následovníkem. Dnešní vědci jsou vlastně v určitém smyslu žáky benediktinů nebo jezuitů, ač nikdy nebyli v jejich seminářích. S takovým způsobem myšlení se dnes lze setkat i na ulici. To je právě to, nač musíme vzít zřetel při těchto věcech.

Země, na které žijeme, se kdysi vykrystalizovala z pramlhoviny - prakaše. A to, co předtím prodělala *Země* společně s *Venuší*, to na *Zemi* zůstalo v podobě kovu, v *mědi*. Proto musí být to, co je způsobeno zejména skrze *Venuši*, léčeno především *mědí*. Léčivě působí kovy zejména tehdy, získáme-li je z rostlin. Když je kov uložen v *Zemi*, tu se stane příliš tvrdým. Tím ztrácí něco ze své síly, ačkoliv při nemocech je vždy ještě účinný. Obzvláště je však působivý, víme-li:

Zde v této rostlině je v jejich listech rozpuštěno poměrně dost *mědi*. Jedná se o nepatrné množství, ale pro léčení je jí dost mnoho. Jsou takové rostliny, které mají ve svých listech rozpuštěnou *měď*. Tu je lék z těchto listů obzvláště užitečný, když zhuštěním krve nastanou poruchy trávení v podobě, která vede k tyfu, dysenterii (úplavici) atp. Tak souvisí to, co můžeme o rostlině správného vědet, s léčením. A právě tyto věci nejsou dnes v pořá-

ku, neboť otevřete-li dnes sebetlustější knihu např. v botanice, tu se v ní dočtete o všem možném, jenom ne to, jaké kovy jsou rozpuštěny v jejich květu, v kořenu či v listu. To nejdůležitější tam prostě nenajdete, nepadne-li o tom nějakou náhodou nepatrná zmínka. Jenže mimořádně důležité je právě i to, že rostlina, která obsahuje např. *měď*, má v celém svém růstu co do činnosti s planetou *Venuší*, neboť klade odpor *Venušině* síle a tím, že přijímá do sebe *měď*, *Venušinu* sílu vlastně vyvíjí. Můžeme tedy říci:

Jednou tu byla souvislost *Země* se všemi planetami, které dnes obíhají kolem *Slunce*. A tento vliv zde trvá v kovech. Vidíme tedy, jak je důležité, vrátit se k pozorování tohoto druhu přesto, že člověk dnes již nemá ony léčebné instinkty, které si např. jeho dobytek ještě uchoval. Zvířata mají dosud onen podivuhodný léčebný instinkt a nežerou to, co jim škodí, ani si toho nevšimnou. Člověku, který již takový instinkt pozbyl, nezbyvá, než opět poznávat souvislosti pozemských věcí s věcmi v celém planetárním systému a v celém světě vůbec, oklikou přes duchovní vědu. S tím musíme začít opět od začátku.

Tak např. u onemocnění, která zachvacují dolní část lidského těla, obzvláště pomáhají květy, nanejvýš však listy rostlin.

Získáme-li určité látky z určitých květů či listů, získáme tím dobré léky pro to, co souvisí s dolní částí lidského těla. Vezmeme-li látky z kořenů rostliny, pak obdržíme obzvláště dobré léky pro to, co souvisí s hlavou člověka.

Tyto věci jsou totiž u rostliny a u člověka v opačném poměru. U rostlin je kořen dole a květ nahoře.

Avšak to, co je u rostliny kořen, to je u člověka hlava a to, co je u rostliny květ, to se u člověka nachází poblíž spodní části těla. Člověk je jak obrácená rostlina. Člověk má hlavu nahoře a rozplazovací orgány dole. Rostlina má kořeny dole, roste vzhůru a květ, který je nositelem rozplazovacích orgánů, má tudíž nahoře.

Člověk je v určitém smyslu také rostlinou, jenže rostoucí s hora dolů. Zvíře pak stojí uprostřed (mezi rostlinou a člověkem), je tedy rostlinou rostoucí horizontálně. To není míněno jen obrazně. V člověku se skutečně nachází celá rostlina, přirozeně se však utváří přiměřeně k lidské postavě. Předpokládejme, že tu kreslím rostlinu

(RS kreslí na tabuli), dám jí řádné kořeny (hlízu) a potom různé lodyhy. Nakreslím správný strom, jenže rostoucí s hora dolů. Směrem dolů se rozvětňuje a necháme-li ho trochu uschnout, trochu odemřít, získáme lidský nervový systém. nervový systém je totiž obrácená rostlina, která se nachází uvnitř v člověku a která neustále odumírá.

Nyní tedy víme: Rostliny rostou ze země. Nejdříve tu však musí být zima, po níž přijde jaro a léto, které rostlinu vylákají ven ze země. Tu uvnitř, v zemi, je síla zimy, kterou si rostlina tvoří kořeny, tím má svoji sílu v kořenech. Pak přijde síla léta, která pochází z okolí *Země* a vyláká rostlinu ven. Tu tkví uvnitř kovy, např. *měď*. *Slunce* nemohlo udělat nic jiného, než vylákat rostlinu ven ze *Země*. Pak, když už je vylákána, se již rostlina brání proti silám *Venuše*. Rostlina tedy vyrůstá zimní silou *Země* a letní silou celého vesmíru. Avšak člověk, vážení pánové, musí mít tuto zimní sílu uvnitř své hlavy, neboť roste nepřetržitě po celý rok.

Kořeny jeho nervů rostou neustále směrem dolů a proto musí mít člověk tuto zimní sílu ve své hlavě, bez ohledu na zevní zimu či léto. V současné době svou zimní sílu nemůže člověk čerpat z vnějšího světa. To ovšem znamená, že musel kdysi v oné prakaši, tuto zimní sílu přijmout a podržet jí až do dnešní doby. Tuto zimní sílu má tedy člověk ze starých dob v hlavě z dob, kdy se jeho hlava utvářela a zůstala takovou, jakou je dnes. Tu přicházíme k tomu, že hlava člověka musí být příbuzná s tím, co vzniklo ve starých dobách a co je dnes na *Zemi* již docela ztuhlé.

Pohlédneme nyní do tzv. "prahor", na *žulu* a *rulu* (granit) středního Švýcarska, v níž se jako nejčastější látka nachází kyselina křemičitá (*křemen*), která je tou nejstarší látkou *Země*. Ta musí být příbuzná se silami lidské hlavy. Proto lze nemoci hlavy léčit nejsnadněji léky z *křemene*, neboť jsou jí blízké. V prakaši, v tekuté podobě, hrál *křemen* zvláštní úlohu. A tu se tyto síly zimy utvořily v lidské hlavě, v níž se udržely dodnes.

Porozumění člověku musíme vskutku získat z dějin přírody, z dějin celé *Země*. To ještě souvisí s otázkou, kterou jste mi položili. A to je to, co jsem vám chtěl vzhledem k této otázce říci, vážení pánové. Na shledanou!